

AQRONOMLUQ, EKOLOGİYA, BİOLOGİYA

ÖLKƏMİZDƏ AQRAR SAHƏ SÜRƏTLƏ İNKİŞAF EDİR

*Aqrar elmlər üzrə elmlər doktoru N.Y. Seyidalıyev
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti*

Açar sözlər: *aqrar sahə, dövlət dəstəyi, dövlət proqramı, iqtisadiyyat, strateji məhsul, fermer təsərrüfatı, subsidiya, dayanıqlı inkişaf*

Son illərdə ölkəmizdə kənd təsərrüfatının modernləşdirilməsi, aqrar sektorda mövcud problemlərin həllinə sistemli və kompleks yanaşılması, dövlətin inzibati və maliyyə resurslarından səmərəli istifadə olunması, aqrar potensialın təbliği istiqamətində mühüm uğurlar əldə edilib.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin qeyri-neft sektoruna göstərdiyi yüksək diqqət nəticəsində bu gün iqtisadiyyatın prioritet istiqamətlərindən olan aqrar sahə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Ölkədə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və regionların inkişafı istiqamətində mühüm uğurlar qazanılıb. Aqrar sahədə aparılan uğurlu islahatlar nəticəsində Azərbaycanda bir sıra strateji məhsullara tələbatın yerli istehsal hesabına tam ödənilməsinə, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyində xarici bazardan asılılığın azalmasına, ixrac yönümlü məhsulların istehsal həcmi artırmaqla regionların inkişafına nail olunub. Fermerlərin dövlət tərəfindən çoxşaxəli subsidiyalarla təmin edilməsi kənd təsərrüfatı ilə məşğul olanların rifah halının yüksəldilməsinə gətirib çıxarıb [1].

Həyata keçirilən islahatların nəticəsidir ki, artıq aqrar sektorda dayanıqlı inkişaf reallaşmış, kənd təsərrüfatının ayrı-ayrı sahələri üzrə müsbət nəticələr əldə edilib. Məsələn, keçən il artım barma üzrə 300 dəfə, soya üzrə 2,8 dəfə, pambıq üzrə 2,5 dəfə (2019-cu ildə 294 min tonpambıq istehsal olunub, hektardan orta məhsuldarlıq 29.4 sentner olub), yaşıl çay yarpağı üzrə 75 faiz, şəkər çuğunduru üzrə 73 faiz, düyü üzrə 72 faiz, buğda üzrə 9,8 faiz, kartof üzrə 7,5 faiz olub. Bununla da kənd təsərrüfatı məhsullarının artım tempi əhalinin artım tempini xeyli üstələyib. Belə əlverişli şərait, eyni zamanda, respublikada ayrı-ayrı məhsullar üzrə özünü təmin etmə səviyyəsinin yüksəlməsinə müsbət təsir göstərib.

Məlum olduğu kimi son illər ölkə başçısı, cənab İlham Əliyevin aqrar sahəyə xüsusi diqqəti və qayğısı nəticəsində rayonlarda kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına münasibət dəyişilməkdədir. Cənab prezidentin çağırışına uyğun olaraq bu sahədə nəticələr müsbət istiqamətdə artmaqdadır.

Ümummilli lider Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra ölkəmizə rəhbərlik etdiyi

müddətdə Azərbaycanın inkişaf strategiyasını müəyyən edib. Hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu strategiya uğurla həyata keçirilir, həmçinin, müasir dövrün çağırışlarına uyğun olaraq daha da inkişaf etdirilir.

Aqrar sektor Azərbaycan iqtisadiyyatının çox mühüm sferası kimi ÜDM-nin təxminən 5, məşğulluğun isə təxminən 45 faizini formalaşdırır. Öz növbəsində əhalinin istehlak fondunun ən azı üçdə ikisi bilavasitə bu sektor hesabına təmin olunur. Bu səbəbdən, istənilən ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyi birbaşa kənd təsərrüfatının dayanıqlı inkişafından asılıdır. Dünya əhalisinin sürətlə artdığı, qlobal iqlim dəyişikliyinə intensivləşdiyi hazırkı dövrdə dövlətlərin effektiv fəaliyyət göstərən aqrar sektora ehtiyacı daha qabarıq hiss olunur. Effektiv aqrar sektor iqtisadiyyatın az resurslar sərf etməklə daha yüksək kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalına nail olmağı nəzərdə tutur. Bu mənada beynəlxalq təcrübədə eyni təbii və iqtisadi şəraitə malik olan müxtəlif ölkələrin kənd təsərrüfatı istehsalının məhsuldarlığının aşağı ya xud yüksək olması həmin ölkələrin aqrar siyasətinin nə dərəcədə effektiv olmasını göstərir. Azərbaycan Respublikası bütövlükdə çox cəhətli və məhsuldar kənd təsərrüfatının formalaşdırılmasına imkanlar verən təbii iqlim şəraitinə malik bir ölkədir. Ən qədim əkinçilik mədəniyyətinə malik olan Azərbaycan taxılçılığın, üzümçülüğün, meyvəçiliyin, tərəvəzçiliyin və heyvandarlığın əsas mərkəzlərindən biri hesab olmuşdur. İstər sovet dövründə istərsə də müstəqillik dövründə Azərbaycanın aqrar iqtisadiyyatı yeni texnologiyaların tətbiqi ilə daim inkişaf etdirilmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin bu sahənin inkişafında çox böyük xidmətləri olmuşdur. O, dövlət müstəqilliyi dövründə Azərbaycan Respublikasının aqrar sahəsinin inkişaf modelini qurmuş, onun layiqli davamçısı cənab İlham Əliyev isə bu sahənin inkişafı strategiyasını müəyyənləşdirmiş və uğurla həyata keçirməkdədir.

Hazırda Azərbaycanda iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda böyük çəkiyə malik olan kənd təsərrüfatı sürətlə inkişaf edir. Ölkənin artan inkişaf göstəriciləri arasında kənd təsərrüfatının xüsusi çəkisinin olması isə təsadüfi deyil. Dövlət

əhalinin ərzağa olan daxili tələbatını əsasən öz potensialı və imkanları hesabına ödəyə bilməsi üçün regionlarda infrastruktur sahələrinin yaradılması və kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi istiqamətində mühüm islahatlar reallaşdırıb və bu proses davam edir.

Son illər Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi və siyasi həyatın müxtəlif sahələrində qazandığı uğurlar Azərbaycan rəhbərliyinin seçdiyi və ümummilli dəstək almış, ölkənin beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasına əsas olmuş xəttin düzgünlüyünü göstərir. Uğurla aparılan xarici və daxili siyasət sayəsində bu gün Azərbaycan beynəlxalq aləmdə yüksək nüfuza malikdir, sabitlik və firavanlıq ölkəsi kimi təsdiqlənir, müstəqilliyin və demokratiya dəyişikliklərinin möhkəmləndirilməsi yolu ilə inamla gedir.

Müasir dövrdə ölkəmizin sürətli inkişafına nail olmaq üçün kifayət qədər geniş proqramlar icra edilir. Bu proqramların içində əlbəttə ki, ən önəmlisi və ən vacibi 2004-cü ildə qəbul edilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramıdır. Bu proqramın qəbul edilməsindən sonra ölkəmizin bölgələri çox sürətlə inkişaf etməyə başlamışdır.

Proqramın icrasında bölgələrin inkişafı üçün infrastruktur layihələrinin icrası məsələləri qarşıda dayanmışdı. Eyni zamanda, sahibkarlığın inkişafı, dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi və bütün bu məsələlərin bir-biri ilə əlaqəli şəkildə həll edilməsi Proqramın əsas mahiyyətini təşkil edir. Yerli istehsalın artırılması, idxaldan asılılığın azaldılması, iş yerlərinin yaradılması və beləliklə, yoxsulluğun, işsizliyin aradan qaldırılması məsələləri də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Yəni, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı, əslində, ölkəmizin uğurlu, dayanıqlı inkişafı, iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi üçün ən vacib və ən əsas iqtisadi alətə çevrilmişdir.

Proqramın icrası ilə əlaqədar 600 mindən çox iş yerləri açılmış, Azərbaycanda müxtəlif layihələrdə iştirak edən yerli şirkətlərin sayı böyük dərəcədə artmış, son 9 il ərzində on minlərlə yeni müəssisə yaradılmışdır.

Bu gün Azərbaycanda möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyevin gərgin əməyi və yorulmaz fəaliyyəti sayəsində dinamik inkişafa, davamlı sabitliyə və yüksəlişə aparan Heydər Əliyev strateji siyasi kursu layiqincə davam etdirilir və bu yorulmaz fəaliyyət ölkə iqtisadiyyatının dinamik inkişafı üçün də böyük imkanlar yaradır. İndi Azərbaycanda iqtisadiyyatın bütün sahələrinin inkişafı üçün kifayət qədər münbit şərait var [2].

Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən aqrar islahatlar nəticəsində kənd təsərrüfatının

dinamik inkişafı üçün zəmin yaradılmışdır. Aqrar sektorda əsaslı dəyişikliklər baş vermiş, yeni iqtisadi və mülkiyyət münasibətləri formalaşmış, normativ hüquqi baza təkmilləşdirilmişdir. İdarəetmədə səmərəliliyin və şəffaflığın artırılması üçün elektron kənd təsərrüfatı sistemi tətbiq edilməkdədir. Kənd təsərrüfatının inkişafına dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, yeni çağırışlara uyğun sahə üzrə strateji hədəflərin və institusional dəyişikliklərin müəyyən edilməsi sahənin keyfiyyətə yeni mərhələyə keçməsinin təməlini qoymuşdur. Əhalinin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, aqrar sahədə ixrac potensialının artırılması məqsədi ilə ölkədə müasir aqrar parklar və iri fermer təsərrüfatları təşkil edilir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramları çərçivəsində bölgələrdə müasir infrastruktur qurulmuş, kəndlərarası avtomobil yollarının şəbəkəsi genişləndirilmişdir.

Bu gün qarşıda duran əsas vəzifələrdən biri kənd təsərrüfatı məhsullarının xarici bazarlara çıxarılmasıdır. Bununla bağlı möhtərəm dövlət başçımız İlham Əliyev tərəfindən ərzaq bolluğu yaratmaq, bu sahədə idxalı azaltmaq, ixrac məhsullarının sayını və həcmi artırmaq kimi qarşıya prioritet vəzifələr qoyulub. Azərbaycan Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli fərmanı ilə təsdiq edilən “Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə bu məsələyə diqqət yönəldilərək, 2020-ci ilədək ölkədə kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı üzrə 200 fermerin ixtisaslaşması nəzərdə tutulub. Bununla yanaşı, Azərbaycan Prezidentinin ixracın təşviqi üzrə qəbul etdiyi qərarlara uyğun olaraq, “Made in Azerbaijan” brendinin xarici bazarlarda təşviqinə, ixrac missiyalarının təşkilinə və digər tədbirlərin icrasına başlanılıb. Adıçəkilən strateji yol xəritəsində nəzərdə tutulan prioritetlərin həyata keçirilməsi nəticəsində 2020-ci ildə 2015-ci illə müqayisədə real ümumi daxili məhsul 1235 milyon manat artacaq. Burada birbaşa təsirin təxminən 575 milyon manat, dolayısı təsirin isə 660 milyon manat olacağı gözlənilir. Eyni zamanda, regionlar üzrə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin reallaşdırılması ilə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sektorunda 20 min yeni iş yeri açılacaq. Bütün bunlarla yanaşı, 2020-ci ilədək (2015-ci illə müqayisədə) ət istehsalının 20 faiz, süd istehsalının 30 faiz, pambıq istehsalı, habelə emalı üzrə istehsal həcmi ən azı 4 dəfə, barama istehsalı, eləcə də emalı üzrə istehsal həcmi ən azı 1000 dəfə, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının texnika, maşın və avadanlıqlarla təminatının 20 faiz

artması əsas hədəf indikatorları kimi müəyyən edilib [6].

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev aqrar sahəyə hər zaman xüsusi diqqət yetirmişdir. Aqrar sahəyə dövlətin dəstəyi ən qabaqcıl inkişaf modellərinə əsaslanmaqla bir neçə formada özünü göstərir.

Hazırda kənd təsərrüfatına yararlı torpaqlardan və su resurslarından səmərəli istifadə olunması məqsədilə dövlətin dəstəyi ilə 12 rayonda 30 min hektardan artıq sahədə 19 iri fermer təsərrüfatının yaradılması işləri aparılır.

Aqrar sahədə güzəştli kreditləşdirmə imkanlarının genişlənməsi, kənd təsərrüfatı istehsalçılarına subsidiyaların verilməsi, onların texnika, gübrə və kimyəvi vasitələrlə təminatının yaxşılaşdırılması öz müsbət nəticələrini göstərməkdədir. Buda aqrar sektorda istehsal həcmi artırmaqla yanaşı, bu sahədə yüksək məhsuldarlığa və səmərəliliyə, qabaqcıl texnologiyaların tətbiqinə, emal müəssisələri şəbəkəsinin genişləndirilməsinə, ən əsası isə yerli məhsullarımızın rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına gətirib çıxarır.

Hazırda kənd təsərrüfatında özəl bölmənin payı 99,7 faizə çatır. Aqrar sektor sürətlə inkişaf edir və ölkənin ərzaq təminatı sahəsində çox mühüm strateji vəzifəni yerinə yetirir. Aqrar sahədə sahibkarlığın inkişafı kənddə orta təbəqənin formalaşması prosesinə təkan verir. İqtisadiyyatın səmərəliliyinin artırılması və rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi istiqamətində qeyri-neft sektorunun inkişafının təmin edilməsi dövlətimizin əsas iqtisadi prioritetlərindəndir. Bu məqsədlə ölkədə aparılan iqtisadi siyasət nəticəsində iqtisadiyyatın diversifikasiyasına nail olunması ilə yanaşı, qeyri-neft sektorunun da ümumi daxili məhsulda xüsusi çəkisi nəzərə çarpacaq dərəcədə artmışdır.

Ölkənin sosial-iqtisadi həyatında xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyi üçün qeyri-neft sektorunun prioritet sahələrindən olan kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sektoru ötən dövr ərzində iqtisadiyyatın əsas sektorlarından biri kimi müəyyənləşdirilmiş və görülmüş məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində Azərbaycanda bu sektorun inkişafı üçün əlverişli şərait yaradılmışdır.

Kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələrindən olan pambıqçılığın, tütünçülüyün, baramaçılığın sürətli inkişafı, kənd təsərrüfatı məhsullarına tələbatın ödənilməsi, emal müəssisələrinin xammal təminatının yaxşılaşdırılması və emal sənayesinin genişlənməsi istiqamətində dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi ilə əlaqədar bir sıra hüquqi aktlar, o cümlədən dövlət proqramları qəbul edilmişdir. Eləcə də, ölkənin ixrac potensialının yüksəldil-

məsi, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahəsində fəaliyyət göstərən kiçik və orta sahibkarların innovativ qabiliyyətlərinin artırılması, yüksək məhsuldarlığın əldə olunması, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı prosesində intensiv metodların geniş tətbiqində istehsalçı, emalçı və istehlakçı arasında inteqrasiyanın formalaşmasında önəmli rolu olan aqroparkların yaradılması istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 15 dekabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2012-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında üzümçülüyn inkişafına dair Dövlət Proqramı” isə yüksək potensiala malik olan bu gəlirli sahənin inkişafına güclü təkan verir [4].

Qeyd olunanlardan başqa, taxıl haqqında, toxumçuluq haqqında, Azərbaycan Respublikasında buğda toxumçuluğunun inkişafı, torpaqların münbitliyi haqqında olan qanunlar da Azərbaycanın kənd təsərrüfatına öz layiqli töhfələrini verməkdədilər.

Prezident İlham Əliyev 2011-ci il mayın 3-də Azərbaycanda aqrar sahədə idarəçiliyin təkmilləşdirilməsi və aqrar elmin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı sərəncam imzalamışdır. Sərəncamda Azərbaycanda aparılan aqrar islahatların davamı kimi bu sahədə idarəçiliyin təkmilləşdirilməsi və aqrar elmin yenidən təşkili istiqamətində müvafiq tədqiqat institutlarının, eləcə də digər aidiyyəti qurumların fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması zərurətinin yarandığı bildirilmişdir. Sərəncama əsasən Azərbaycanda aqrar sahədə idarəçiliyin təkmilləşdirilməsi və aqrar elmlərdə islahatların yeni mərhələsinin həyata keçirilməsi ilə bağlı xüsusi komissiya yaradılmışdır [3].

Bu, Prezidentin əhalinin qida təhlükəsizliyinin təminatı istiqamətində atdığı dəyərli addımlardan biridir. Sərəncam idarəçilik sistemindəki pərakəndəliyin ortadan qaldırılmasını nəzərdə tutmaqla kənd təsərrüfatının ən son texnologiyalar əsasında innovasiyalı inkişafını sürətləndirmək məqsədi daşıyır. Sərəncama əsasən aqrar sahədə idarəetmənin təkmilləşdirilməsi istiqamətində mühüm işlər həyata keçirilməyə başlanmışdır. Qeyd edə bilərik ki, artıq AMEA-da Aqrar Elmlər Bölməsi yaradılmışdır. Aqrar Elmlər Bölməsində geniş elmi potensiala malik üç elmi-tədqiqat institutu - AMEA Torpaqsünaslıq və Aqrokimya İnstitutu, AMEA Genetik Ehtiyatlar İnstitutu və Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Eroziya və Suvarma İnstitutu fəaliyyət göstərir.

Bu gün ölkəmizdə əhalini zəruri qida məhsulları və kənd təsərrüfatı malları ilə təmin etmək üçün güclü potensial mövcuddur. Dünyada baş

verən iqlim dəyişiklikləri və təbii fəlakətlərlə əlaqədar bir çox dövlətlərin ərzaq təhlükəsizliyində problemlərin yaransada Azərbaycanda əhali kənd təsərrüfatı məhsulları ilə etibarlı təmin olunur.

Gördüyümüz kimi, əhalinin ərzaq təhlükəsizliyinin etibarlı təminatı, ölkənin kənd təsərrüfatı məhsullarının idxalından asılılığını tam aradan qaldırmaq aqrar sahədə yeni inkişaf modelinin müəllifi Prezident İlham Əliyevin iqtisadi siyasətinin prioritet istiqamətlərindəndir. Ona görə də qətiyyətlə söyləyirik ki, Respublikamızın Prezidenti cənab İlham Əliyev ölkəmizi daha təhlükəsiz və təminatlı gələcəyə doğru aparır.

2015-ci ilin Azərbaycan Respublikasında “Kənd təsərrüfatı ili” elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12 yanvar 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə əlaqədar Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində silsilə tədbirlər planı həyata keçirilmiş və həmin işlər bu gündə davam etdirilir [5].

Cənab prezident 2010-cu ildə pambıqçılıq haqqında qanun imzalamış, 17 sentyabr 2016-cı il tarixində Sabirabad rayonunda pambıqçılığa həsr olunmuş müşavirənin keçirilməsi, müşavirədə cənab prezidentimiz İlham Əliyevin pambıqçılığın inkişafı ilə əlaqədar geniş məruzə etməsi, Prezidentin 2016-cı il 10 iyun 202 sayılı fərnəminə əsasən pambıq və tütün əkinlərinin hər hektarına 40 manat kompensasiyanın verilməsi aqrar sahə üçün böyük stimül olmuşdur. Ölkə rəhbəri 2017-ci ildə Saatlı və 2018-ci ildə Bərdə rayonlarında pambıqçılığa həsr olunmuş ümum Respublika müşavirələrində ətraflı çıxış etmişdir.

Ölkə başçısı İlham Əliyev Cənablarının diqqət və qayğısı nəticəsində ADAU-da son zamanlar aparılan abadlıq yenidənqurma və əsaslı təmir işləri, auditoriya, kafedra və laboratoriyaların əsaslı təmiri, yeni açılmış kafedralar və müasir tələblərə cavab verən avadanlıqlar, fakültə və korpusların təmiri və bunlarla yanaşı Universitetdə yaradılmış abı-hava, şəffaflıq, əmək və tədris intizamının möhkəmləndirilməsi, aparılan elmi-tədqiqat işlərinin səmərəsi bizə imkan verir ki, iftixar və şərəf hissi ilə deyək ADAU-öz təşəkkül dövrünü yaşayır.

17 fevral 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin (ADAU) müasir tələbə yataqxanasının açılışında iştirak etmişdir. Kompleksin dörd korpusu yeddi-mərtəbəli, bir korpusu isə altımərtəbəli binalardan ibarətdir. Əsas korpusun foyesində ulu öndər Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin təhsilin inkişafına göstərdikləri qayğıyı, həmçinin Gəncəyə səfərlərini əks etdirən fotolardan ibarət guşə yaradılıb. Binada qeydiyyat şöbəsi, zəngin kitabxana, stomatoloji kabinet, müayinə otağı, fotoatolye fəaliyyət göstərir. Binalarda akt və fitnes zalları, ticarət, iaşə və məişət xidməti obyektləri də var. Yataqxanadakı 257 otağın 251-i ikinəfərlik, altısı isə üçnəfərlikdir. Bütün mərtəbələrdə istirahət guşəsi və mətbəx var. Eyni layihə əsasında digər yataqxananın tikintisi uğurla davam etdirilərək 2017-ci ilin noyabr ayında istifadəyə verilmişdir. Buda aqrar sahə üçün savadlı və dünya görüşləri yüksək olan mütəxəssislərin hazırlanması üçün böyük stimuldur.

Tədrisdə və elmi-tədqiqat işlərində əldə olunmuş nailiyyətlərin nəticəsidir ki, keçmiş illərdə yaranan durğunluq aradan qaldırılmış, hər sahədə müvəffəqiyyətə nail olunmuş, bu sahə üzrə hazırlanan mütəxəssislərin fəaliyyət dairəsi daha da genişlənməyə başlamışdır. Bir neçə ildir ki, sürətlə inkişaf edən respublikamızın kənd təsərrüfatını inkişaf etdirən və onu idarə etməyi bacaran yüksək ixtisaslı mütəxəssislərimizin sorağı respublikamızın hüdudlarından çox-çox uzaqlardan gəlməyə başlamışdır ki, bu da öz növbəsində həm Universitetimizi, həm də respublikamızı vətəndən uzaqlarda tanıtmağa imkan vermişdir. Hazırda məzunlarımız kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi üçün elmi-tədqiqat işlərinin tətbiqinə və səmərəliliyinə daha ciddi fikir verərək Azərbaycanın kənd təsərrüfatı respublikası kimi tanınmasında və daha da şöhrətlənməsində bundan sonra da bu sahədə əllərindən gələni əsirgəməyəcək, daha sanballı elmi-tədqiqat işlərinin istehsalata tətbiqi sahəsində müstəsna rol oynayacaqdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Əliyev İ.H. Azərbaycan Respublikasında təhlükəsizlik ərzaq proqramı. Xalq qəzeti, Bakı: 28 avqust 2008-ci il
2. Əliyev İ.H. Azərbaycan Respublikası “Pambıqçılıq haqqında” qanun Xalq qəzeti, Bakı: şəhəri 14 iyul 2010-cu il.
3. Əliyev İ.H. “Azərbaycanda aqrar sahədə idarəçiliyin təkmilləşdirilməsi və aqrar elmin inkişaf etdirilməsi” Bakı: 03 may 2011-ci il.
4. Əliyev İ.H. “2012-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında üzümçülüyn inkişafına dair Dövlət Proqramı” Bakı, 15 dekabr 2011-ci il.

- 5.Əliyev.İ.H 2015–ci ilin Azərbaycan Respublikasında “Kənd təsərrüfatı ili” elan edilməsi, Bakı12 yanvar 2015-ci il.
- 6.Azərbaycan Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli fərmanı ilə təsdiq edilən “Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi”. Bakı, 6 dekabr 2017-ci il.

The agricultural area continues to rapidly evolve in our country

*Doctor of agricultural sciences N.Y.Seidaliev
Azerbaijan State Agrarian University*

SUMMARY

Key words: *agricultural region, state support, state programs, economics, strategic product, farm subsidies, and development.*

In connection with the implemented in the agricultural sector the result of the measures İlham Aliyev of increasing yields of grain, cotton, grapes, tobacco, silk, fruits and vegetables. In the livestock sector has also been significant progress.

By the decree of the President of Azerbaijan dated 6 December 2016 approved “the development of a Strategic roadmap in the Republic of Azerbaijan for the production and processing of agricultural products”, also according to the decree provided for an increase in agricultural exports by 2020, internships 200 farmers.

Along with this, by 2020 (compared with 2015) to increase meat production by 20 percent, milk production by 30 percent, production of cotton, and the production of silk, at least 4 times, as well as refining output at least 1000 times, determined the volume of production of agricultural equipment, machinery and equipment 20 percent of the growth of the main target indicators.

Increase in the agricultural sector concessional lending, to empower producers of agricultural products, subsidies, machinery, fertilizers and chemicals, the improved provision of which gave positive results. All this will allow not only to increase production in the agricultural sector and increase productivity and efficiency, introduction of advanced technologies, processing enterprises, expansion of the network and, most importantly, the competitiveness of our products.

Аграрная область продолжает ускоренно развиваться в нашей стране

*Доктор наук по аграрным наукам Н.Я.Сеидалиев
Азербайджанский государственный аграрный университет
РЕЗЮМЕ*

Ключевые слова: *аграрная область, поддержка государства, государственные программы, экономика, стратегический продукт*

В результате с осуществленной в аграрной сфере мер Ильхамом Алиевым возросла урожайность зерна, хлопка, винограда, табака, шелка, овощей и фруктов. В сфере животноводства также были достигнуты значительные успехи.

Указом Президента Азербайджана от 6 декабря 2016 год утверждены “разработка Стратегической Дорожной Карты в Азербайджанской Республике по производству и переработке продукции сельского хозяйства”, также данным указом предусмотрено увеличение экспорта сельскохозяйственной продукции к 2020 году стажировки 200 фермеров.

Наряду с этим, до 2020 года (в сравнении с прошлым 2015 годом) увеличить производство мяса на 20%, производства молока - на 30 процентов, производство хлопка, а также по объема производства шелкопряда, по крайней мере в 4 раза, а также по переработке объема производства, по крайней мере, в 1000 раз, определены объемы производства сельхозпроизводителей техникой, машинами и оборудованием 20 процентов роста основных целевых индикаторы.

Увеличения в аграрной сфере льготного кредитования, для расширения возможностей производителям сельскохозяйственной продукции, предоставление субсидий, техники, удобрений и химических средств, улучшения обеспечения которые дали бы положительные результаты. Все это позволит не только увеличить объем производства в аграрном секторе, а также росту урожайности и эффективности, внедрению передовых технологий, перерабатывающих предприятий, расширению сети, а, самое главное конкурентоспособности нашей продукции.